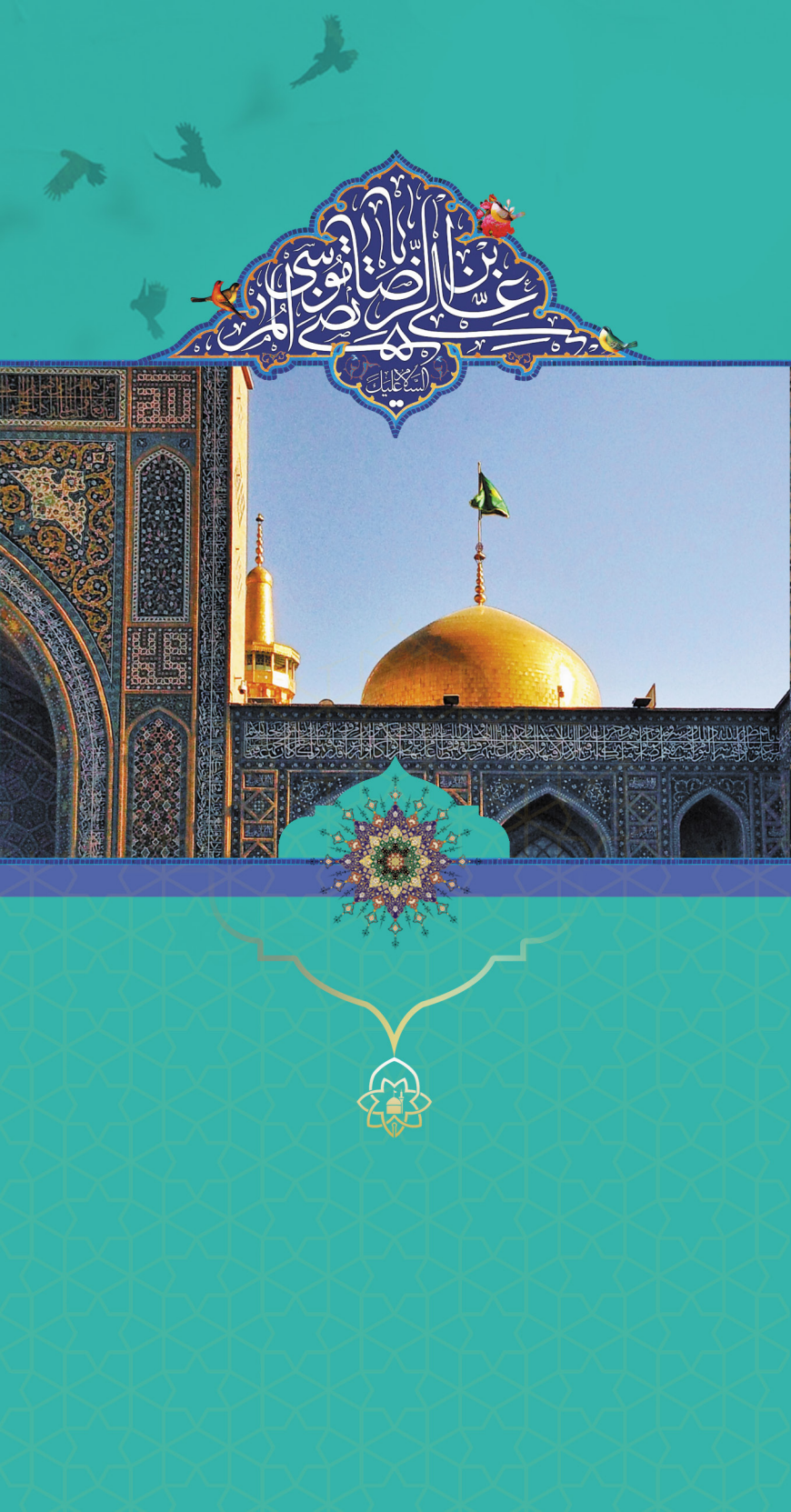
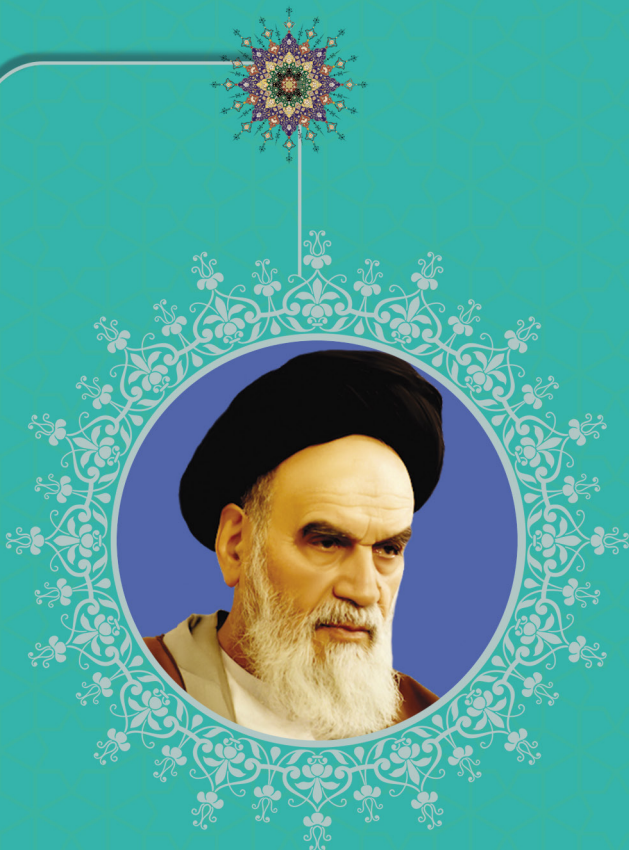

امام خمینی رحمه الله علیه:

در عین اینکه از اجتهاد جواهری به صورتی محکم و استوار ترویج می شود، از محاسن روش های جدید و علوم مورد استفاده حوزه های علمیه استفاده گردد.

روحانیت و حوزه های علمیه، دفتر دهم، ص ۵۵۷

مقام معظم رهبری مدظله العالی:

در حوزه، کارهای عظیمی باید انجام گیرد تا حوزه آن بشود که مورد توقع است، یکی از این کارها، تغییر یا تکمیل و اصلاح نظام آموزشی است.

۱۳۷۶/۰۶/۲۹

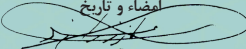

مشخصات سند	تنظیم و ویرایش	دریافت کنندگان سند
۱. تاریخ تنظیم و ویرایش: ۱۴۰۲ ۲. تاریخ تصویب: ۱۴۰۲/۱۱/۰۳ ۳. تاریخ ابلاغ: ۱۴۰۲/۱۱/۲۵ ۴. شماره مصوبه و سند: ۵۱۶/۱۵۹۶۶۵۷	۱. تنظیم: معاونت علمی حوزه علمیه خراسان ۲. ویرایش: کارگروه شورای مداح علمی	۱. مدیر حوزه علمیه خراسان ۲. معاونت علمی حوزه علمیه خراسان ۳. سایر معاونت‌ها و دفاتر حوزه علمیه خراسان ۴. مدیران استانی خراسان شمالی و جنوبی

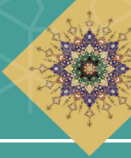
تأیید کنندگان سند

این سند در جلسه صد و نود و پنجم شورای عالی حوزه علمیه خراسان در تاریخ ۱۴۰۲/۱۱/۰۳ به تصویب رسید.

محمدباقر فرزانه
دبیر شورای عالی حوزه علمیه خراسان

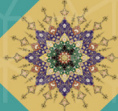
امضاء و تاریخ

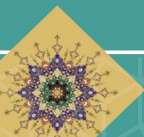

فهرست

مقدمه	۸
فصل اول- کلیات	۱۱
ماده (۱) تعاریف	۱۱
ماده (۲) اهداف	۱۳
ماده (۳) سیاست‌های اجرایی	۱۵
فصل دوم: ترکیب و شرح وظایف شورای مدارج علمی	۱۶
ماده (۴) ترکیب شورای مدارج	۱۶
ماده (۵) وظایف شورای مدارج علمی	۱۷
ماده (۶) شرایط و شرح وظایف گروه‌های علمی و اساتید راهنما و مشاور	۱۸
فصل سوم: شرایط دریافت مدارک علمی	۱۹
ماده ۷. شرایط عمومی دریافت مدرک علمی	۱۹
ماده ۸. شرایط اختصاصی دانش‌آموختگی مقطع عمومی و دریافت مدرک علمی سطح یک و دو ...	۲۰
ماده ۹. شرایط اختصاصی دریافت مدرک علمی سطح سه	۲۰
ماده ۱۰. شرایط اختصاصی دریافت مدرک علمی سطح چهار	۲۲
ماده ۱۱. سایر شرایط صدور مدارک علمی	۲۴
ماده ۱۲. امکان دریافت مدارک تخصصی مضاعف در سطوح سه و چهار	۲۵

- ماده ۱۳. صدور مدارک تحصیلی شهدا، جانبازان و ایثارگران
روحانی حوزه علمی خراسان ۲۵
- ماده ۱۴. صدور مدارک علمی برای طلاب قبل از سال ۱۳۷۵
..... ۲۷
- ماده ۱۵. مشخصات شکلی و محتوای مدارک علمی صادره
توسط مدارج علمی ۲۸
- ماده ۱۶. پیشنهاد موضوعات پایان نامه و رساله، غیر از رشته
فقه و اصول ۳۰

مقدمه

مقام معظم رهبری امام خامنه‌ای (حفظ الله تعالی) فرمودند: «پیشنهاد می‌کنم که در حوزه‌های علمیه، مدرک درون حوزوی بدهند. در حوزه‌های علمیه، مدرکی باشد یا نه؟ در این خصوص، دو فکر وجود دارد: بعضی‌ها معتقدند که نه ما مدرک می‌خواهیم چه بکنیم، مدرک به چه دردمان می‌خورد، یعنی، چه مدرک داشته باشیم و چه نداشته باشیم این برگه تأییدی در عالم بودن من و شما ندارد. درس و علم، کار خودش را می‌کند... اصلاً مدرک لازم نیست، همچنان که سابق هم نبوده است. یک نظری دیگر وجود دارد که می‌گویند مدرک لازم داریم، مثل همان مدارکی دانشگاه‌ها می‌دهند. آن تفکر طرف مقابل هم که می‌گویند ما برای خدا درس می‌خوانیم و مدرک چیست؟ این هم به نظر من، امروز تفکر درستی نیست. طلبه، درس می‌خواند و می‌خواهد معلوماتش مشخص بشود. اصلاً کسی که به روحانیت مراجعه می‌کند و یک روحانی را برای کار مهم و لازمی احتیاج دارد، چه‌بتر که بداند معلومات این فرد، چه مقدار است.»^۱

۱. صلح‌میرزایی، سعید، حوزه و روحانیت، ج ۲، ص ۱۷ و ۱۸.

هزار و اندی سال است که حوزه‌های علمیه شیعه به پاسخ این نیاز دینی و انسانی همت گمارده‌اند و در مناطق مختلفی چون: نجف، کربلا، جبل عامل، سامرا، قم، مشهد، اصفهان و... به تربیت عالمان دین از میان استعدادهای مشتاق پرداخته‌اند. محصول این جنبش علمی، وسعت و عمق معرفت اسلامی، تنوع رشته‌ها، گرایش‌های علوم اسلامی و انسانی در پهنه وسیع تاریخ اسلام بوده است. تجلی این کارنامه در رشد تاریخی معرفت و معنویت در جوامع شیعی و عرضه آثار علمی و پژوهشی سترگی است که سیراب‌کننده خرده‌های استوار و زینت‌بخش کتابخانه‌های بزرگ جهان است و البته این‌همه برای مباهات یک‌نهاد علمی کافی است.

نگرش توحیدی به علم‌آموزی، دانش‌پژوهان حوزه علمیه را در جستجوی گوهر معرفت و معنویت به حلقه‌های درس و مباحثه کشانده و به عشق خدمت به رشد و تعالی دیگر انسان‌ها، آن‌ها را به تلاش و تکاپوی علمی و تحمل دشواری‌های دانش‌اندوزی و علاوه بر آن، به جان خریدن تلخ‌کامی‌های اجتماعی و ناکامی‌های اقتصادی واداشته است. از این‌رو، هیچ‌گاه در نظام آموزشی حوزه، ابزارهای کسب زر و زور و نان و جاه تعبیه نشده است و به‌جای آن‌ها از سوی اساتید، اجازات علمی برای بلندپایگان تخصص و اجتهاد صادر می‌شده تا مردم دانشوران را از دانش‌پژوهان بازشناسند و نیازهای معرفتی و تربیت خود را با آنان در میان گذارند.

اما در جامعه امروز، به دلایل متعددی از جمله: افزایش سطح و نوع انتظارات از عالمان دینی، گسترده‌تر شدن حوزه‌های علمیه و وسعت یافتن نقش‌ها و مسئولیت‌های روحانیت، لازم است علاوه

بر اجازات اجتهاد و گواهی‌های علمی شخصی، مراتب علمی سایر سطوح پیش از آن نیز ارزیابی و تعیین گردد؛ تا بدین ترتیب هر یک از دانش‌آموختگان حوزه بتوانند به فراخور نوع دانش و تخصص خویش، به رشد و تعالی جامعه یاری رسانند و مردم و نهادهای نیز مرجع نیازهای خود را بهتر بشناسند.

از این رو در سال‌های اخیر، مراکز مدیریتی حوزه‌های علمیه، طبقه‌بندی و تعیین مدارج علمی دانش‌آموختگان حوزه‌های علمیه و صدور مدرک و دانشنامه علمی تحصیلی را با تحفظ بر بنیان‌های اخلاقی و معنوی و تلاش برای به حداقل رساندن آسیب‌های احتمالی صدور مدرک، در دستور کار خود قرار داده‌اند.

حوزه علمیه خراسان نیز هماهنگ با سایر حوزه‌ها، با درخواست شورای مدیریت برنامه‌ریزی، مطابق با مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی در جلسه ۴۵۷ و ۶۴۲ مورخ ۷۸/۱۱/۲۶ و ۱۳۸۸/۲/۸ برای صدور مدرک علمی سطح ۱، ۲، ۳ و ۴ نسبت به اخذ مجوز همت گمارد و بر اساس ضوابط و مقررات مصوب، به متقاضیان صدور مدارک علمی، دانشنامه علمی اعطا می‌نماید.

فصل اول کلیات

ماده (۱) تعاریف

۱- شورای عالی حوزه علمیه خراسان: جمعی از علما و نخبگان و اساتید باتجربه حوزه علمیه خراسان هستند که اعضای آن از طرف مقام معظم رهبری (مد ظله العالی) انتخاب می‌شوند و عهده‌دار سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی کلان در بخش‌های آموزشی، پژوهشی، فرهنگی، اخلاقی، اجتماعی، سیاسی و معیشتی حوزه علمیه مشهد و سایر حوزه‌هایی که از امکانات و خدمات این حوزه استفاده می‌کنند هستند و در آیین‌نامه به‌اختصار «شورای عالی» نامیده می‌شود.

۲- مرکز مدیریت حوزه علمیه خراسان: نهاد عمومی غیردولتی، دارای شخصیت حقوقی و استقلال مالی، تحت اشراف شورای

عالی حوزه علمیه خراسان فعالیت می کند و عهده دار تمامی وظایف و اختیارات مرتبط با مدیریت اجرایی حوزه علمیه در استان های خراسان رضوی، شمالی و جنوبی، اعم از برادر و خواهر است و در این آیین نامه به اختصار «مرکز مدیریت» نامیده می شود.

۳- شورای مدارج علمی: جمعی از صاحب نظران حقیقی و حقوقی حوزه علمیه خراسان که سیاست گذاری، برنامه ریزی در اعطای مدارک علمی به دانش آموختگان حوزه علمیه خراسان و نظارت بر امور مدارج علمی و گروه های علمی مدارس و مراکز تخصصی و اساتید راهنما و مشاور را بر عهده دارند و در این آیین نامه به اختصار «شورای مدارج» نامیده می شود.

۴- مدرسه علمیه: مجموعه ای آموزشی و پژوهشی و تربیتی که برای پرورش طلاب علوم دینی تلاش می کند و مجوز فعالیت از مرکز مدیریت حوزه علمیه خراسان دارد و در این آیین نامه به اختصار «مدرسه» نامیده می شود.

۵- مدرسه تخصصی: واحد آموزشی است که رشته های تخصصی مورد نیاز را با گرایش های مربوطه ارائه می کند و بخشی از هزینه های جاری آن بر عهده مرکز مدیریت حوزه علمیه خراسان است و در این آیین نامه به اختصار «مدرسه تخصصی» نامیده می شود.

۶- مرکز تخصصی: واحد آموزشی، پژوهشی و تربیتی است که رشته‌های تخصصی حوزوی را با گرایش‌های مربوطه بدون هیچ‌گونه پشتیبانی مالی از مرکز مدیریت و با نظارت مرکز مدیریت ارایه می‌کند و در این آیین‌نامه به‌اختصار «مرکز تخصصی» نامیده می‌شود.

۷- دانش‌آموخته مقطع عمومی: طلبه‌ای که برنامه‌های آموزشی و مهارتی مقطع عمومی را گذرانده است، دانش‌آموخته این مقطع محسوب شده و مدرک علمی سطح یک و دو دریافت می‌کند.

۸- دانش‌آموخته مقطع تخصصی: طلبه‌ای که برنامه‌های آموزشی و مهارتی مقطع تخصصی را با رعایت ضوابط آیین‌نامه مقطع تخصصی گذرانده است، دانش‌آموخته این مقطع محسوب شده و دانشنامه علمی تخصصی سطح سه و چهار را دریافت می‌کند.

۹- دانش‌آموخته مقطع عالی: طلبه‌ای که برنامه‌های آموزشی و مهارتی مقطع عالی را با رعایت ضوابط آیین‌نامه مقطع تخصصی گذرانده است، دانش‌آموخته این مقطع محسوب شده و دانشنامه متناسب با سطح مربوطه را دریافت می‌کند.

ماده (۲) اهداف

اهداف این آیین‌نامه در ایجاد نظامی برای دانش‌آموختگی و صدور مدارک تحصیلی حوزه عبارت است از:

۱. حضور بهنگام و شایسته دانشوران روحانی کارآمد در عرصه‌های مختلف نظام اسلامی اعم از پژوهش، برنامه‌ریزی،

آموزش، مدیریت و... و رفع موانع اداری این حضور فعال و ایجاد فرصت‌های شغلی متناسب با شئون روحانیت؛

۲. دادن فرصت و توان اجتماعی به طلاب جهت ورود به رقابت‌های علمی و فعالیت‌های پژوهشی و فرهنگی (مانند تدریس در دانشگاه، انتشار مجله و روزنامه، تأسیس پژوهشکده علمی، مؤسسات فرهنگی و...) و جلوگیری از عدم بهره‌وری از سرمایه‌های ارزشمند حوزه؛

۳. احیاء روح پژوهش و نگارش در میان دانش‌پژوهان حوزه باتوجه به الزامات پژوهشی مدارج علمی از قبیل: پایان‌نامه و رساله علمی، مقالات علمی ترویجی و علمی و پژوهشی در مقطع تخصصی و عالی.

۴. افزایش نشاط و انگیزه تحصیلی دانش‌پژوهان حوزه در فراگیری منظم و فعال دروس و کم شدن اتلاف وقت ناشی از فعالیت‌ها و مراودات غیر لازم؛

۵. کاستن از میزان تفاوت مزایای تحصیلی حوزه و دانشگاه و کاهش جاذبه مراکز دانشگاهی برای دانش‌پژوهان در حال تحصیل حوزه و ترغیب آنان به ادامه تحصیل در حوزه؛

۶. ارایه تصویر گویا از مقاطع، مراحل و سطوح آموزشی حوزه به علاقه‌مندان تحصیل در آن و کاهش ابهام، سردرگمی و تردید آنان برای ورود به حوزه؛

۷. تعیین دقیق‌تر میزان، نوع و سطح بایسته تربیت نیرو در رشته‌های علمی حوزه برای پاسخگویی به نیازهای نظام اسلامی، جامعه و بین‌الملل؛

ماده (۳) سیاست‌های اجرایی

سیاست‌های اجرایی مورد نظر در اجرای این آیین‌نامه عبارت است از:

۱. ارزیابی علمی دقیق و پرهیز از اهمال یا سخت‌گیری بی‌مورد در صدور مدارک علمی؛

۲. بسترسازی با مراکز آموزشی، مؤسسات فرهنگی، نهادها و ادارات رسمی، جهت پذیرش مدارک علمی حوزه؛

۳. رعایت بایستگی‌های برنامه‌ریزی علمی و آموزشی حوزه و ایجاد فضای علمی و معنوی لازم برای اعطای مدارج؛

۴. پیشگیری از آسیب‌های صدور مدارک، از قبیل ایجاد فضای مدرک‌گرایی، کاهش عمق دید علمی؛

۵. پیشگیری از خروج استعدادها و حوزه و ایجاد رشته‌های علمی متنوع بر اساس نیازهای حوزه، نظام اسلامی، جامعه و بین‌الملل؛

۶. پیش‌بینی و برگزاری دوره‌های آموزشی مهارتی به‌منظور تأمین توان و کارآمدی لازم دانش‌آموختگان حوزه برای فعالیت‌های حوزوی یا غیر حوزوی متناسب با شئون روحانیت و الزام به گذراندن آن‌ها به‌عنوان پیش‌نیاز دریافت مدارک علمی.

فصل دوم: ترکیب و شرح وظایف شورای مدارج علمی

ماده ۴) ترکیب شورای مدارج

شورای مدارج علمی با ترکیب اعضای ذیل برای یک دوره سه ساله تشکیل می گردد:

۱. مدیر حوزه علمی خراسان (رئیس شورا)؛
- ۲ و ۳. دو نفر از اعضای شورای عالی حوزه علمی خراسان به انتخاب همان شورا؛
- ۴ و ۵. دو نفر از اساتید و صاحب نظران حوزه به عنوان کارشناس؛
- به پیشنهاد مدیر حوزه و تأیید شورای عالی حوزه؛
۶. معاون علمی حوزه؛
۷. مدیر آموزش (دبیر شورا).

تبصره ۱: نظر به حضور سه عضو شورای عالی حوزه علمی خراسان در این شورا، مصوبات آن در حکم مصوبات شورای عالی است.

تبصره ۲: مدیر آموزش به عنوان دبیر شورا، پی گیری برگزاری منظم و منسجم جلسات، امضای دعوت نامه ها، تأیید صورت جلسات و شرح مذاکرات پیش از امضای اعضا، ابلاغ مصوبات و گزارش نتایج آن به اعضا، و اداره جلسات شورا در غیاب رئیس شورا را بر عهده دارد.

تبصره ۳: مسئول مدارج علمی به عنوان منشی جلسات، هماهنگی با اعضا جهت تشکیل جلسه، تنظیم و ثبت صورت جلسات و پی گیری تشریفات اداری آن را بر عهده دارد.

ماده ۵) وظایف شورای مدارج علمی

وظایف شورای مدارج علمی عبارت است از:

۱. بسترسازی اجرای مصوبات شورای عالی، آیین نامه ها و برنامه های پیش بینی شده در ارتباط با مدارج علمی؛
۲. تصویب عناوین گروه های جدید علمی در زمینه های مختلف متناسب با رشته ها و گرایش های علوم اسلامی؛
۳. تأیید اعضای گروه های علمی مدارج و مدارس و مراکز تخصصی به پیشنهاد معاون علمی حوزه؛
۴. نظارت بر حسن اجرای امور مدارج علمی؛
۵. تأیید صلاحیت علمی مشتهرین به فضل؛
۶. تصمیم گیری نسبت به موارد خاص مرتبط با مدارج علمی حوزه؛
۷. بررسی امور مربوط به مدارج علمی که توسط مدیر حوزه علمی خراسان به این شورا ارجاع می گردد.
۸. پیشنهاد اصلاح و تغییر در آیین نامه مدارج علمی به شورای عالی با درخواست مدیر حوزه علمی خراسان؛

۹. تصویب دستورالعمل‌های موردنیاز آیین‌نامه مدارج علمی از قبیل: دستورالعمل و شیوه‌نامه تدوین پایان‌نامه و رساله علمی، مقالات برگرفته از پایان‌نامه و رساله علمی؛ تبصره: دستورالعمل تدوین پایان‌نامه و رساله هر دو سال یک‌بار توسط معاونت علمی، مورد بررسی و تجدیدنظر قرار می‌گیرد و موارد تغییر یا اصلاح، به شورای مدارج علمی پیشنهاد می‌شود تا در صورت تأیید، اجرایی گردد.

ماده ۶) شرایط و شرح وظایف گروه‌های علمی و اساتید راهنما و مشاور

شرایط و شرح وظایف گروه‌های علمی مدارج و نیز اساتید راهنما و مشاور سطح سه و چهار در دستورالعمل تدوین پایان‌نامه و رساله علمی که به تصویب شورای مدارج علمی می‌رسد، توسط مدیر حوزه ابلاغ می‌شود.

فصل سوم: شرایط دریافت مدارک علمی

ماده ۷. شرایط عمومی دریافت مدرک علمی

۱. داشتن پرونده رسمی در مرکز مدیریت حوزه؛
 ۲. اشتغال به تحصیل در حوزه علمیه با تأیید معاونت علمی یا اشتغال به یکی از فعالیت‌ها در حوزه رسالت روحانیت؛
 ۳. تکمیل کارنامه آموزشی مطابق برنامه‌های آموزشی مصوب حوزه علمیه خراسان در زمان اشتغال به تحصیل متقاضی؛
- تبصره ۱:** طلابی که دروس کسری از نظام آموزشی زمان تحصیل خود داشته باشند، موظف‌اند همان ماده درسی یا معادل آن را امتحان داده و نمره قبولی کسب کنند.
- تبصره ۲:** طلاب ورودی پیش از تشکیل شورای برنامه‌ریزی حوزه علمیه خراسان (سال ۱۳۶۳) که فاقد پرونده آموزشی در حوزه هستند، پس از تایید مراتب تحصیلی آنان توسط دو نفر از اساتید و علمای حوزه و قبولی در امتحانات جامع که تعیین‌کننده مقطع تحصیلی عمومی و تخصصی (سطح ۱ و ۲ و

۳) آنان است، اقدام می‌گردد و برای اخذ مدرک سطح سه، لازم است موضوع پایان‌نامه اخذ و امتیاز لازم را کسب نماید.

تبصره ۳: احراز اشتغال طلاب به یکی از فعالیت‌های حوزه رسالت روحانیت و بررسی صلاحیت عمومی آنان، با دفتر حراست و امور صیانتی مرکز مدیریت خواهد بود.

ماده ۸. شرایط اختصاصی دانش‌آموختگی مقطع عمومی و دریافت مدرک علمی سطح یک و دو

۱. کسب معدل کل با نمره ۱۴ در دروس سطح یک؛
 ۲. دارا بودن شرایط سطح یک و کسب معدل کل با نمره ۱۴ از دروس سطح دو برای مدرک علمی سطح دو؛
- تبصره ۱:** به افرادی که معدل کمتر از نمره ۱۴ داشته باشند، مهلت داده خواهد شد، در امتحانات جبرانی مورد تایید معاونت علمی شرکت نموده تا در صورت احراز شرایط، بتوانند برای مدرک همان سطح اقدام نمایند.
- تبصره ۲:** مدرک این مقطع، پس از احراز شرایط و گذراندن تمام واحدها و شرکت در دوره‌های مهارتی مصوب کمیسیون آموزش، صادر می‌گردد.

۲۰

ماده ۹. شرایط اختصاصی دریافت مدرک علمی سطح سه

۱. دارا بودن شرایط اعطای مدرک سطح ۱ و ۲؛
۲. تکمیل کارنامه آموزشی سطح سه، مطابق برنامه آموزشی مصوب مرکز مدیریت در زمان تحصیل متقاضی؛
۳. گذراندن کارگاه پژوهشی اصول و فنون پایان‌نامه نویسی که توسط مدیریت پژوهش برگزار می‌گردد؛

۴. کسب معدل ۱۴ از دروس سطح سه؛

۵. تدوین پایان نامه مطابق دستورالعمل آن و کسب امتیاز حداقل ۱۴ در جلسه دفاعیه.

۶. معمم بودن مستمر.

تبصره ۱: استعلام معمم بودن مستمر متقاضیان مدرک علمی سطح سه و چهار، در ابتدای پیشنهاد موضوع و پس از دفاع پایان نامه و رساله، قبل از صدور مدرک علمی توسط دفتر حراست و امور صیانتی انجام می شود.

تبصره ۲: مصادیق استثنایی عدم امکان تلبس در سطح ۳ و ۴ عبارتند از: ۱- طلاب معلول و دارای نقص جسمانی که معمم شدن آنها خلاف شأن روحانیت است. ۲- طلابی که در جایگاه های امنیتی (یا منطقه امنیتی) مشغول به فعالیت هستند. **تبصره ۳:** به افرادی که معدل کمتر از نمره ۱۴ داشته باشند، مهلت داده می شود، در امتحانات جبرانی مورد تایید معاونت علمی حوزه شرکت نموده تا در صورت احراز شرایط، بتوانند برای مدرک سطح سه اقدام نمایند.

تبصره ۴: نمره پایان نامه در کارنامه آموزشی ثبت و با نمرات همان سطح جمع و معدل گیری می شود.

تبصره ۵: «فضلا و مدرسین مشتهر به فضل» در صورت احراز سپری کردن دروس عمومی حوزه و تأیید شهرت علمی آنها توسط شورای مدارج علمی، با دارا بودن یکی از شرایط ذیل بدون لحاظ نمرات و تکمیل پایه های تحصیلی می توانند برای اخذ موضوع پایان نامه سطح سه اقدام نمایند:

الف) سابقه تدریس شش سال دروس فقه و اصول در سطح سه یا هشت سال دروس فقه و اصول در سطح دو مورد تایید معاونت علمی حوزه؛

ب) سابقه تدریس شش سال تفسیر، کلام و فلسفه اسلامی در سطح سه یا هشت سال تدریس تفسیر، کلام و فلسفه اسلامی در سطح دو مورد تایید معاونت علمی حوزه؛

تبصره ۶: «فضلا و محققین مشتهر به فضل»، در صورت احراز سپری کردن دروس عمومی حوزه و تأیید محقق و مشهور بودن آنها توسط شورای مدارج علمی، با دارا بودن شرایط ذیل بدون لحاظ نمرات و تکمیل پایه‌های تحصیلی، می‌توانند برای اخذ مدرک علمی سطح سه اقدام نمایند:

الف) ارایه گواهی حداقل پنج سال سابقه پژوهشی از مراکز و پژوهشکده‌های مورد تایید معاونت علمی حوزه یا گواهی حداقل دو نفر از اساتید مشهور و برتر پژوهشی مبنی بر معرفی وی به‌عنوان پژوهشگر شناخته‌شده؛

ب) دارا بودن حداقل دو کتاب علمی در حد پایان‌نامه سطح سه از چهار کتاب منتشرشده یا چهار مقاله برتر از هشت مقاله علمی - پژوهشی منتشرشده با تشخیص گروه علمی مربوطه.

ماده ۱۰. شرایط اختصاصی دریافت مدرک علمی سطح چهار

۱. دارا بودن مدرک علمی سطح سه؛
۲. شرکت حداقل چهار سال در دروس خارج فقه و اصول و تفسیر؛
۳. کسب معدل ۱۴ در امتحانات دروس خارج؛
۴. تدوین رساله و کسب امتیاز حداقل ۱۴؛
۵. پذیرش یک مقاله علمی - پژوهشی برگرفته از رساله علمی قبل از دفاع رساله؛

۶. معمم بودن مستمر.

تبصره ۱: طلابی که دارای بیش از چهار سال درس خارج می‌باشند، معدل بالاترین نمرات، ملاک عمل خواهد بود.

تبصره ۲: «فضلا و مدرسین مشتهر به فضل» که سابقه حداقل پنج سال تدریس دروس خارج یا هشت سال تدریس دروس سطح سه (با تایید ۳ نفر از اساتید مقطع خارج یا معاونت علمی حوزه)، در مراکز عمومی و رسمی حوزه را داشته و فاقد کتاب علمی منتشر شده باشند؛ پس از تأیید شهرت علمی وی به‌عنوان مدرس مشهور توسط شورای مدارج علمی، از کسب شرایط این ماده به‌جز بند ششم، معاف بوده و می‌توانند برای دریافت مدرک سطح چهار، نوشته علمی خود را ارایه نمایند. در صورت عدم ارایه نوشته علمی، متقاضی می‌بایست نسبت به نوشتن رساله علمی اقدام نماید.

«نوشته علمی به نوشته‌ای اطلاق می‌گردد که ممکن است برخی از شرایط شکلی و نوشتاری رساله و آیین‌نامه تدوین (تعداد صفحات، استاد راهنما و مشاور، جلسه دفاعیه و ...) دارا نباشد؛ اما اساتید ارزیاب گروه علمی، اتقان علمی آن را به شورای مدارج علمی اعلام نمایند.»

تبصره ۳: «فضلا و محققین مشتهر به فضل» پس از ارایه گواهی حداقل ۸ سال سابقه پژوهشی از مراکز و پژوهشکده‌های مورد تایید معاونت علمی حوزه یا گواهی حداقل سه نفر از اساتید مشهور و برتر پژوهشی مبنی بر معرفی وی به‌عنوان پژوهشگر شناخته‌شده؛ در صورتی که دارای حداقل سه کتاب علمی منتشر شده در حد رساله سطح چهار باشند، با تأیید شهرت

علمی متقاضی به عنوان محقق مشهور توسط شورای مدارج علمی، منوط به احراز سپری کردن دروس عمومی حوزه علمیه خراسان و معمم بودن مستمر، مدرک سطح چهار دریافت کنند. تبصره ۴: فضلا و طلابی که دروس کلیه سطوح و چهار سال خارج را گذرانده باشند، در صورتی که دارای مدرک کارشناسی ارشد از یکی از دانشگاه‌های معتبر کشور یا مؤسسات علمی حوزوی باشند و پایان نامه آن‌ها در یکی از رشته‌های علوم اسلامی با استفاده از منابع اسلامی به تشخیص گروه‌های علمی مربوطه تألیف شده باشد، از شرط داشتن مدرک علمی سطح سه معاف می‌باشند.

ماده ۱۱. سایر شرایط صدور مدارک علمی

صدور مدارک علمی کلیه مدارس، مراکز و مؤسسات آموزشی و پژوهشی دارای مجوز حوزه علمیه خراسان در سطوح مختلف پس از احراز شرایط عمومی و اختصاصی متقاضی، بر اساس این آیین نامه، توسط مدارج علمی صورت می‌پذیرد.

تبصره ۱: اعطای مدرک علمی سطح دو فقه و اصول در رشته‌های تخصصی، منوط به اتمام کلیه دروس تخصصی و حوزوی سطح سه (بدون احتساب پایان نامه) است.

تبصره ۲: اگر طلبه ۶۰ درصد از دروس تخصصی و ۵۰ درصد از دروس عمومی را خوانده باشد و از ادامه تحصیل در مقطع تخصصی انصراف دهد، مدرک سطح دو در رشته تخصصی مربوطه به وی اعطا می‌شود.

ماده ۱۲. امکان دریافت مدارک تخصصی مضاعف در سطوح سه و چهار

امکان داشتن چند مدرک تخصصی در سطوح سه و چهار برای طلاب فارغ التحصیل رشته‌های تخصصی سطوح سه و چهار، پس از تطبیق دروس حوزوی و به شرط گذراندن دروس تخصصی رشته دیگر و نوشتن پایان‌نامه یا رساله در آن رشته، بلامانع است.

ماده ۱۳. صدور مدارک تحصیلی شهدا، جانبازان و ایثارگران روحانی حوزه علمیه خراسان

۱) گواهینامه استخدامی شهدا با احراز سابقه آموزشی و تحصیلی آن‌ها از طریق تایید استاد، نامه مدرسه، شهادت دو نفر از دوستان شهید و سوابق آموزشی موجود در سیستم مرکز به بنیاد شهید اعلام گردد. در صورت تعارض بین طرق احراز، هر کدام که سابقه تحصیلی بالاتر باشد، ملاک است و در ذیل نامه صادره نسبت بر خور داری شهید از یک رتبه تشویقی بر اساس «قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران» به اداره مخاطب یادآوری گردد.

۲) صدور دانشنامه علمی سطح یک و دو ایثارگران، بر اساس تعریف مندرج در «قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران» مصوب مجمع تشخیص مصلحت نظام مورخ (۱۳۹۱/۱۰/۲)؛ یعنی جانبازان بیست و پنج درصد (۲۵٪) و بالاتر و آزادگان با شش ماه سابقه اسارت و رزمندگان با شش ماه سابقه حضور در جبهه، در صورت احراز از طرق مذکور در قسمت الف این مصوبه، بلامانع خواهد بود. نسبت به صدور دانشنامه علمی سطوح ۳ و

۴ در صورت تکمیل بودن جدول درسی زمان تحصیل و نوشتن پایان نامه/ رساله اقدام خواهد شد. مرجع احراز و اعلام سابقه آموزشی و تحصیلی ایثارگران معاونت علمی و دفتر حراست و صیانت خواهد بود.

تبصره ۱: در مدارک سطح یک و دو ایثارگران، حداقل معدل که ثبت می گردد، نمره ۱۴ خواهد بود.

تبصره ۲: در صورت تحصیل جانبازان بعد از دفاع مقدس و برخورداری از سایر شرایط و نوشتن پایان نامه تا سطح سه، معدل ۱۲ برای درخواست تدوین پایان نامه و مدرک کفایت می نماید و در صورتی که معدل با احتساب نمره پایان نامه کمتر از ۱۴ باشد، حداقل معدل ۱۴ در مدرک علمی ثبت می گردد.

ماده ۱۴. صدور مدرک علمی برای طلاب قبل از سال ۱۳۷۵

صدور مدرک علمی برای طلابی که نمرات آن‌ها در سال ۱۳۷۵ و قبل از آن در سیستم ثبت شده است، به شرح ذیل است:

الف: صدور مدرک علمی سطح یک برای طلابی که در سال ۱۳۷۵ و قبل از آن، اتمام لمعتین یا اصول فقه مظفر یا اشتغال به رسایل و مکاسب داشته باشند.

ب: صدور مدرک علمی سطح ۲ برای طلابی که در سال ۱۳۷۵ و قبل از آن نمره قبولی آخرین بخش رسایل یا مکاسب بخش ۳ یا اشتغال به کفایه و بالاتر داشته‌اند.

ج: صدور مدرک علمی سطح ۳ منوط به تدوین پایان‌نامه برای طلابی که در سال ۱۳۷۵ و قبل از آن حداقل یک نمره از بخش‌های کفایه یا یکی از دو بخش آخر مکاسب یا یک سال خارج داشته باشند.

د: متقاضیان مدرک علمی سطح چهار، در صورتی که در سال ۱۳۷۵ و قبل از آن حداقل سابقه ۴ سال خارج در کارنامه حوزه (یا گواهی اساتید خارج مبنی بر این سابقه) داشته باشند؛ باید ابتدا پایان‌نامه سطح سه را تدوین و پس از اخذ مدرک آن، نسبت به تدوین رساله سطح چهار اقدام نمایند.

تبصره: حداقل معدل لازم برای این دسته از طلاب در صورت کسر دروس در سطوح دو، سه و چهار، نمره ۱۴ خواهد بود و تاریخ اتمام آن ۱۳۷۵/۶/۳۱ درج می‌گردد.

ماده ۱۵. مشخصات شکلی و محتوای مدارک علمی صادره توسط مدارج علمی

۱. مشخصات کامل شناسنامه‌ای متقاضی؛
 ۲. شناسه ده‌رقمی طلبه در مرکز مدیریت؛
 ۳. شماره و تاریخ مجوز شورای عالی انقلاب فرهنگی در هر سطح؛
 ۴. عکس واضح، به‌روز و معمم طلبه برادر در سطوح ۲ و ۳ و ۴ و عکس واضح و به‌روز با حجاب کامل اسلامی برای خواهران طلبه؛
 ۵. درج معدل تحصیلی به عدد و حروف؛
 ۶. رتبه علمی پایان‌نامه و رساله علمی بر اساس امتیاز کسب‌شده (عالی، خوب و متوسط) در مدارک سطح سه و چهار؛
 ۷. امضای مدیر حوزه علمی خراسان و معاون علمی در همه سطوح؛
 ۸. ثبت مهر حرارتی مرکز مدیریت حوزه علمی خراسان؛
- تبصره ۱:** ویژگی‌های مندرجات دانشنامه علمی در سطح سه و چهار:
- الف: نسبت به طلاب عمومی فقط «فقه و اصول» درج گردیده و رتبه پایان‌نامه (امتیاز ۱۸ به بالا = رتبه عالی؛ امتیاز ۱۶ تا ۱۷,۹۹ = رتبه خوب؛ ۱۴ تا ۱۵,۹۹ = رتبه متوسط) بدون ذکر عنوان پایان‌نامه ذکر خواهد شد.
- ب: برای طلاب مدارس، مراکز و مؤسسات تخصصی بر اساس تحصیل در رشته مربوطه، عنوان تخصصی درج گردیده و رتبه پایان‌نامه (امتیاز ۱۸ به بالا = رتبه عالی؛ امتیاز ۱۶ تا ۱۷,۹۹ = رتبه خوب؛ ۱۴ تا ۱۵,۹۹ = رتبه متوسط) بدون ذکر عنوان آن قید می‌گردد.

تبصره ۲: نسبت به مدارک سطح دو طلاب خواهر دوره عمومی پنج ساله، عبارت «دوره عمومی مرکز مدیریت حوزه علمی خراسان» قید گردد و نسبت به خواهران طلبه مدارس و مراکز تخصصی سطح سه و چهار حسب مجوز اخذ شده، دانشنامه علمی مربوطه با درج رشته تخصصی صادر می گردد.

تبصره ۳: عنوان «فقه و اصول» در دانشنامه علمی سطح دو طلاب برادر درج می گردد.

تبصره ۴: عنوان «دوره عمومی تبلیغ» سطح دو در دانشنامه علمی طلاب سفیران هدایت، درج می شود.

تبصره ۵: در دانشنامه هایی که برای مشتهرین از محققین و مدرسین صادر می گردد، درج رتبه به صورت توصیفی (عالی، خوب، متوسط) و با توجه به میانگین جمع امتیاز اساتید ارزیاب آثار علمی، ثبت می گردد. در صورت کامل نبودن کارنامه آموزشی، میانگین جمع امتیاز اساتید ارزیاب آثار علمی، به عنوان معدل در دانشنامه علمی ثبت می گردد و در صورت کامل بودن کارنامه آموزشی، همان معدل در دانشنامه ثبت می شود.

تبصره ۶: صدور مدرک «المثنی» فقط برای طلابی که مدرک آن ها مفقود یا مخدوش شده است، در صورت احراز مفقودی یا مخدوش شدن مدرک صادره توسط دفتر حراست و صیانت، با ذکر کلمه «المثنی» در دانشنامه علمی، بلامانع است.

ماده ۱۶. پیشنهاد موضوعات پایان نامه و رساله، غیر از رشته فقه و اصول

طلاب عمومی سطح سه و چهار غیر تخصصی، در صورت دارا بودن یکی از شرایط زیر، پس از تایید گروه علمی مربوطه، می توانند موضوع پایان نامه یا رساله علمی خود را در غیر رشته فقه و اصول اخذ و دانشنامه علمی عمومی رشته مربوطه را دریافت نمایند که عبارت اند از:

الف) احراز سابقه پژوهشی متقاضی از طریق ارائه پذیرش چاپ دو مقاله علمی- پژوهشی یا تألیف حداقل یک کتاب علمی یا ارائه گواهی سه سال همکاری پژوهشی با مراکز پژوهشی مورد تایید معاونت علمی حوزه در گرایش درخواستی؛

ب) ارائه ۷ سال سابقه تدریس در سطح یک یا ۴ سال سابقه تدریس در یکی از سطوح دو، سه و خارج، در دروس متناسب با گرایش درخواستی؛

ج) دارا بودن مدرک کارشناسی دانشگاه یا سطح ۲ تخصصی جهت پیشنهاد موضوع سطح سه و کارشناسی ارشد دانشگاه یا سطح ۳ تخصصی جهت پیشنهاد موضوع سطح چهار در گرایش درخواستی؛

تبصره ۱: در موارد خاص مانند ارائه گواهی مبلغ نخبه یا گذراندن دروس گرایش مربوطه در مراکز تخصصی مورد تایید مرکز مدیریت، پس از ارائه مستندات و احراز توانمندی علمی و پژوهشی متقاضی در گروه علمی، پیشنهاد موضوع در گرایش درخواستی بلامانع است.

تبصره ۲: برای آن دسته از طلابی که در مراکز تخصصی حوزوی غیر رشته فقه و اصول مشغول به تحصیل بوده و یا اشتغال به تدوین پایان نامه سطح سه و چهار دارند؛ با احراز تکمیل کارنامه آموزشی سطح سه یا چهار مصوب و سایر شرایط آیین نامه مدارج علمی، تدوین پایان نامه مستقل فقه و اصول به صورت همزمان بلامانع است و پس از دفاع و کسب امتیاز لازم، نسبت به صدور مدرک علمی فقه و اصول اقدام می گردد.

این آیین‌نامه در یک مقدمه، ۳ فصل، ۱۶ ماده و ۲۳ تبصره
در جلسه ۱۹۵ مورخ ۱۴۰۲/۱۱/۳ شورای عالی حوزه علمیّه
خراسان تصویب شد و تفسیرمفاد آن بر عهده این شورا
است.

